

УДК 355.45:623.765.(043.3)

О. П. Каплюченко

І. І. Приходько

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОВІДНИХ МОТИВІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

З використанням методів експертного оцінювання проведено ранжирування мотивів військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах. Здійснено оцінювання їх значущості за допомогою способу апріорного ранжирування і визначено провідні (інституціональні та прагматичні) мотиви військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах.

Ключові слова: Національна гвардія України, мотивація, апріорне ранжирування, експертне оцінювання, службово-бойова діяльність, екстремальні умови.

Постановка проблеми. Питання мотивації військовослужбовців Національної гвардії України (НГУ) до службово-бойової діяльності (СБД) в екстремальних умовах (ЕУ) мають суттєве значення, оскільки вони значною мірою впливають на успішність її здійснення. НГУ відповідно до свого призначення та функцій, визначених у [1], здійснює діяльність як виконання планових, так і раптово виникаючих службово-бойових завдань (СБЗ) у різних умовах обстановки. Однією з характерних рис СБД, яка різко відрізняє її від інших видів військово-професійної діяльності, є екстремальні умови її здійснення.

Під екстремальними умовами СБД розуміється сукупність чинників, які негативно впливають на боєздатність військовослужбовців НГУ під час виконання СБЗ, викликають професійний стрес, підвищують рівень фізичного та психологічного напруження, що призводить до зниження рівня психологічної безпеки особистості військовослужбовців НГУ та успішності здійснення їх СБД [2]. Службово-бойова діяльність військовослужбовців НГУ у зазначених умовах має бути максимально результативною, за мінімально необхідної чисельності залучених сил і засобів, найменших бойових, санітарних та психогенних втрат, збитків та витрат

© О. П. Каплюченко, І. І. Приходько, 2019

матеріальних засобів і часу. Підвищити успішність СБД військовослужбовців НГУ в екстремальних умовах та зменшити їх вплив на особовий склад можливо завдяки застосуванню форм, способів та засобів мотивації, які враховуватимуть вплив ЕУ діяльності.

Поряд із цим у СБД військовослужбовців НГУ, яка здійснюється в ЕУ, є проблема досягнення і підтримання мотивованості, що обумовлена дією багатьох чинників, які по-різному впливають на військовослужбовців НГУ. Однією з умов формування і підтримання високого рівня мотивованості особового складу є постійний моніторинг та актуальне управління мотивацією військовослужбовців. Тому у процесі здійснення СБД в ЕУ необхідно враховувати найбільш вагомий мотиви їхньої діяльності. Крім того, для зручності оцінювання значущості мотивів треба визначитися із самим методичним апаратом, використання якого забезпечить кращий результат у процесі діяльності. У зв'язку із цим визначення сукупності мотивів військовослужбовців НГУ до СБД в ЕУ, їх ранжирування та виокремлення найбільш значущих є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній і зарубіжній науковій літературі мотивація до професійної діяльності фахівців

екстремальних професій розглядається як одне з головних понять, що використовується для пояснення рушійних сил поведінки і діяльності особистості. Українські дослідники у своїх публікаціях звертають увагу на визначення й оцінювання значущості мотивів військово-професійної діяльності [3–7]. Так, О. П. Ковальчук [3] запропонував класифікацію мотивів, що визначають мотивацію військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції. І. І. Приходько [4] розглянув чинники, що впливають на мотивацію військовослужбовців НГУ з різним соціально-професійним статусом у звичайних умовах СБД. У працях [5, 6] авторами визначено загальну мотивацію військовослужбовців НГУ до діяльності в умовах ризику та подальшого проходження служби. Як зазначали К. О. Кравченко, О. В. Тімченко, Ю. М. Ширококов [7], у зниженні рівня бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції важлива роль належить патріотичній мотивації комбатантів.

Питання мотивації людини до обрання професії військовика зарубіжні дослідники часто розглядають як модель армії, якій відповідають два основних типи мотивації вступу на військову службу та її продовження [8–11]. Дослідження Р. Вугу показало, що військовослужбовці, які вступали на військову службу за внутрішніми (інституціональними) мотивами, були настроєні на більш тривалий термін служби [8]. Солдати із зовнішньою (прагматичною) мотивацією були менш задоволені умовами військової служби та вступали на неї з міркувань дотримання контракту. Дослідник J. Griffith провідними визначив такі внутрішні мотиви: патріотизм, бажання випробувати себе, бути корисним країні та суспільству [9]. Автор вважав, що внутрішня мотивація переважніша за зовнішню, оскільки військовослужбовці з такою мотивацією служать в армії значно довше. Науковці R. B. Johansen, J. C. Laberg, M. Martinussen довели, що внутрішня і зовнішня мотивації можуть співіснувати і військовослужбовець, який зацікавлений в оплаті праці, допомозі й економічному добробуті, не обов'язково є поганим солдатом [10]. Автори вказують, що в умовах виконання міжнародних місій за межами рідної країни складно підтримувати ідеалістичні уявлення про військову службу, однак саме вірність

традиційним військовим ідеалам є кращим мотиватором до служби і фактором ефективності військової організації. Дослідник T. D. Woodruff дійшов висновку, що внутрішні мотиви (альтруїстичне служіння й особистісний розвиток) створюють більш сильний зв'язок з армією та військовими цінностями, ніж зовнішні мотиви, такі, як зарплата, набуття досвіду для майбутньої роботи, фінансування освіти тощо [11].

Таким чином, проведений аналіз наукових досліджень засвідчив, що поза увагою вітчизняних і зарубіжних учених залишаються питання значущості кожного з мотивів військовослужбовців до здійснення військово-професійної діяльності в ЕУ. Крім того, не розроблені підходи до виокремлення сукупності провідних мотивів, які необхідно враховувати в першу чергу, коли умови здійснення СБД стають екстремальними.

Метою статті є виокремлення й обґрунтування провідних мотивів військовослужбовців НГУ до СБД в екстремальних умовах з використанням ранжирування сукупності цих мотивів за допомогою методу експертного оцінювання.

Виклад основного матеріалу. Більшість вітчизняних і зарубіжних дослідників сходяться на думці, що мотивацію військовослужбовців до СБД в ЕУ визначає співвідношення двох основних видів мотивації: інституціональної та прагматичної. Вони також стверджують, що у процесі бойової (службово-бойової) діяльності з наростанням впливу екстремальних умов на особистість військовослужбовця спонукальна сила інституціональних мотивів зростає, а прагматичних – відповідно знижується. Цей процес має свої особливості для кожного військовослужбовця залежно від вираженості особистісних психологічних характеристик, але загальна тенденція залишається незмінною.

Для визначення мотивів, які спонукають військовослужбовців НГУ до СБД в ЕУ, використовувався метод експертного оцінювання, що ґрунтується на отриманні й обробленні даних, одержаних у результаті опитування фахівців у відповідній галузі. До експертного оцінювання сукупності мотивів були залучені науково-педагогічні працівники Національної академії НГУ, психологи військових частин НГУ та слухачі магістратури гуманітарного факультету

Національної академії НГУ, що мали відповідні знання та досвід участі у СБД в ЕУ.

На етапі попереднього дослідження було проведено аналіз публікацій стосовно сукупності мотивів з метою визначення серед них таких, що спонукають військовослужбовців НГУ до СБД [12, 13]. Методом контент-аналізу з усієї сукупності 87

мотивів, розподілених на 10 блоків, експертами було вибрано 40 основних мотивів, які спонукають військовослужбовців НГУ до СБД саме в ЕУ. Основними групами мотивів військовослужбовців НГУ до СБД в ЕУ було визначено інституціональні (табл. 1) та прагматичні мотиви (табл. 2).

Т а б л и ц я 1

Інституціональні мотиви військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

№ пор.	Мотив
1.	Участь у виконанні СБЗ дає можливість практичного застосування своїх набутих професійних знань, навичок з метою їх диференціації
2.	Участь у виконанні СБЗ дозволяє бачити конкретний взаємозв'язок між зусиллями та результатом дій
3.	Вважаю, що участь у СБД, як ніщо інше у військовій службі, дозволяє мені професійно самореалізуватися
4.	Участь у СБД дозволяє розвинути вольові якості, витривалість, фізичну силу, що дає змогу почуватися впевнено, досягати успіху
5.	Участь у виконанні СБЗ дає можливість для практичного набуття досвіду діяльності в екстремальних умовах
6.	Участь у СБД сприяє зближенню з людьми, пошуку справжніх друзів, яким дійсно можна довіряти
7.	Участь у СБД унаслідок групової або соціальної індоктринації – поваги до командира як лідера, впливу рекламної кампанії, яку проводить Національна гвардія України
8.	Участь у СБД дозволяє максимально повно розкритися (проявитися) моїм якостям, сприяє фізичному розвитку та вихованню впевненості у собі
9.	Прагнув довести самому собі й оточуючим, що здатний приймати відповідальні рішення і на мене можна покластися в екстремальних умовах
10.	Участь у СБД заради можливості помститися за рідних, близьких, друзів
11.	Участь у СБД дає змогу випробувати себе у “крутій справі”, жити справжнім чоловічим життям, володіти зброєю
12.	Участь у СБД дозволяє відчути адреналін від ризику, небезпеки, “полоскотати нерви”
13.	Участь у СБД дозволяє наслідувати улюблених героїв, відчути справжню військову романтику
14.	Після участі у бойових діях відчуваю потребу знов і знов повертатися до бойових дій
15.	Мені подобається ситуація протистояння, боротьба, відчуття нескореності та задоволення від перемог (успіхів)
16.	Участь у СБД для мене – можливість захистити свою Батьківщину, її гідність та суверенітет
17.	Участь у СБД для мене сімейна традиція – я військовий у кількох поколіннях
18.	Участь у СБД для мене – можливість постійно доводити, що українські бійці є здатними протистояти будь-якому ворогу
19.	Вважаю, що головне завдання будь-якого чоловіка – захистити родину та країну зі зброєю в руках
20.	Не можу дозволити ворогу розкрадати мою країну, хазайнувати на наших землях

Прагматичні мотиви військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

№ пор.	Мотив
1.	Виконання СБЗ дозволяє регулярно отримувати грошове забезпечення та надбавки до нього
2.	За виконання СБЗ у зоні ООС виплачується надбавка до грошового забезпечення
3.	Виконання СБЗ – частина військової служби, яка передбачає пільговість пенсійного забезпечення
4.	Виконання СБЗ дає можливість отримання фінансової та іншої допомоги недержавних фондів учасникам бойових дій (щорічні чи разові грошові виплати і подарунки)
5.	Участь у СБД дає додаткові пільги від суспільства (знижки у магазинах, знижені процентні ставки у деяких банках тощо)
6.	Участь у виконанні СБЗ дає пільги у кредитуванні придбання житла (спеціальні програми для учасників бойових дій, в яких частину витрат компенсує держава)
7.	Участь у виконанні СБЗ дає можливість отримання земельної ділянки учасниками бойових дій, у тому числі й під забудову
8.	Участь у виконанні СБЗ передбачає наявність обов'язкового державного страхування на випадок загибелі, поранення, травмування
9.	Участь у виконанні СБЗ передбачає наявність безоплатного медичного обслуговування
10.	Участь у виконанні СБЗ передбачає наявність санаторно-курортного відпочинку (реабілітації), у тому числі й з родиною
11.	Для учасників бойових дій є пільги щодо вступу їхніх дітей до закладу вищої освіти
12.	Участь у виконанні СБЗ дає можливість набуття професійного досвіду з метою отримання високооплачуваної роботи у силових, воєнізованих, охоронних структурах по завершенні військової служби
13.	Участь у виконанні СБЗ дає можливість набуття прикладних навичок діяльності в екстремальних умовах з метою їх використання як джерела додаткового заробітку (охорона, вирішення конфліктів, здійснення тиску на інших за винагороду)
14.	Під час виконання СБЗ я не дозволяю ігнорувати людину у формі (чинити опір або не виконувати вимоги)
15.	Участь у виконанні СБЗ дає відчуття домінування над іншими
16.	Участь у СБД свідчить про те, що я ризикував життям заради своєї країни, її громадян. Я заслуговую на пошану від них (шанобливе ставлення)
17.	Участь у СБД дає можливість визнання моїх заслуг перед Батьківщиною, я пишаюсь своїми відзнаками і заохоченнями. Вважаю всі свої пільги заслуженими
18.	Набуттям статусу УБД прагнув довести самому собі й оточуючим, що здатний приймати відповідальні рішення і на мене можна поклатися
19.	Сподіваюся, що зможу таким чином спокутувати мої минулі “гріхи” (погані вчинки)
20.	Сподіваюся, що участь у бойових діях дасть змогу уникнути виконання боргових зобов'язань (кредитів, аліментів тощо)

Наступним етапом дослідження стало ранжирування визначених мотивів з метою оцінювання їх значущості. Визначення значущості мотивів було проведено за допомогою способу апіорного ранжирування, наведеного у [14, 15]. Спосіб ґрунтується на ранжируванні мотивів у порядку спадання зроблених ними внесків у кінцевий результат. Внесок мотиву оцінюється за величиною рангу, присвоєного конкретному мотиву під час ранжирування всіх мотивів з урахуванням їх

2. Експерти здійснили індивідуальне оцінювання запропонованих мотивів за

передбачуваного впливу на параметр оптимізації [15]. Такий спосіб широко використовується у різних галузях науки.

Ранжирування мотивів військовослужбовців НГУ до СБД в ЕУ було проведено у такій послідовності.

1. Експерти отримали анкету (див. табл. 3), в якій наводився перелік інституціональних та прагматичних мотивів військовослужбовців НГУ до СБД в ЕУ.

2. Експерти здійснили індивідуальне допомогою рангів, у процесі якого мотиви розташовували у порядку спадання ступеня їх

впливу на об'єкт дослідження, який є цільовою функцією.

3. Результати оброблялися у такій послідовності:

– розраховувалася сума рангів Δ_k усіх експертів m за кожним мотивом k :

$$\Delta_k = \sum_1^m a_{km};$$

– розраховувалася середня сума рангів $\bar{\Delta}$:

$$\bar{\Delta} = \frac{\sum_1^k \Delta_k}{k};$$

– розраховувалося відхилення суми рангів Δ'_k кожного мотиву від середньої суми рангів та квадрати відхилень $(\Delta'_k)^2$:

$$\Delta'_k = \Delta_k - \bar{\Delta};$$

– за допомогою коефіцієнта конкордації Кенделла W оцінювався ступінь узгодженості думок експертів:

$$W = \frac{12 \cdot S}{m^2 \cdot (k^3 - k)},$$

де k – кількість мотивів; m – кількість експертів;

$$S = \sum_1^k (\Delta'_i)^2.$$

Коефіцієнт конкордації може змінюватися від 0 до 1. Якщо він суттєво відрізняється від нуля ($W \geq 0,5$), то вважається, що між думками експертів є певна узгодженість. Як наслідок – отриманий результат можна обґрунтовано враховувати під час виокремлення найбільш впливових (провідних) мотивів і викреслити мотиви, що впливають несуттєво. Вага показника мотиву q_k визначалася за формулою

$$q_k = \frac{2(k - M + 1)}{k(k + 1)},$$

де k – кількість мотивів; M – місце мотиву.

Результати ранжирування прагматичних мотивів військовослужбовців НГУ до СБД в ЕУ наведені за допомогою діаграми рангів (рис. 1).

Результати ранжирування інституціональних мотивів військовослужбовців НГУ до СБД в ЕУ наведені за допомогою апріорної діаграми рангів на рис. 2.

Критерієм виокремлення провідних мотивів встановлювався поріг Π , що дорівнював:

$$\Pi = (0,5 \dots 0,8) \cdot \max \Delta'_k.$$

Якщо для отриманих результатів ранжирування величина значення порогу буде $\Pi = 0,05$, то визначимо мотиви, наведені у таблицях 4, 5.

Т а б л и ц я 3

Мотиви (інституціональні та прагматичні) військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

№ пор.	Мотив	Номер експерта							
		1	2	3	4	5	6	7	8
		Ранги оцінки a_{km}							
1	Виконання СБЗ дозволяє регулярно отримувати грошове забезпечення та надбавки до нього								
2	За виконання СБЗ у зоні ООС виплачується надбавка до грошового забезпечення								
3	Виконання СБЗ – частина військової служби, яка передбачає пільговість пенсійного забезпечення								
k	Сподіваюся, що участь у бойових діях дасть змогу уникнути виконання боргових зобов'язань (кредитів, аліментів тощо)								

О. П. Каплюченко, І. І. Приходько. Визначення провідних мотивів військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

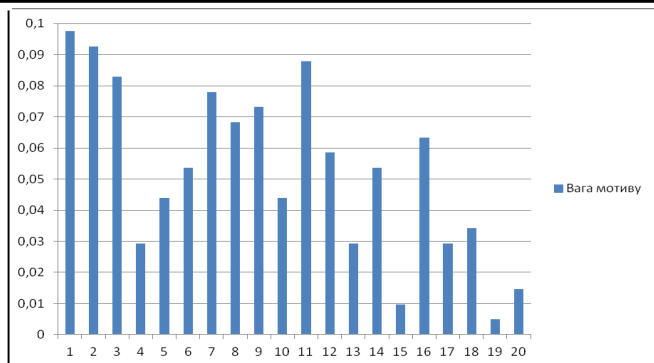

Рис. 1. Діаграма рангів прагматичних мотивів військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

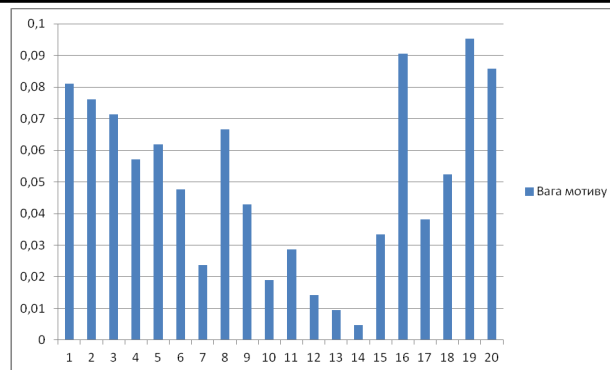

Рис. 2. Діаграма рангів інституціональних мотивів військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

Т а б л и ц я 4

Провідні прагматичні мотиви військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

Місце	Номер мотиву	Мотив	Величина рангу
1	1	Виконання СБЗ дозволяє регулярно отримувати грошове забезпечення та надбавки до нього	0,098
2	2	За виконання СБЗ у зоні ООС виплачується надбавка до грошового забезпечення	0,093
3	11	Для учасників бойових дій є пільги щодо вступу їхніх дітей до закладу вищої освіти	0,088
4	3	Виконання СБЗ – частина військової служби, яка передбачає пільговість пенсійного забезпечення	0,083
5	7	Участь у виконанні СБЗ дає можливість отримання земельної ділянки учасниками бойових дій, у тому числі й під забудову	0,078
6	9	Участь у виконанні СБЗ передбачає наявність безоплатного медичного обслуговування	0,073
7	8	Участь у виконанні СБЗ передбачає наявність обов'язкового державного страхування на випадок загибелі, поранення, травмування	0,068
8	16	Участь у СБД свідчить про те, що я ризикував життям заради своєї країни, її громадян. Я заслуговую на пошану від них (шанобливе ставлення)	0,063
9	12	Участь у виконанні СБЗ дає можливість набуття службово-бойового досвіду з метою отримання високооплачуваної роботи у силових, воєнізованих, охоронних структурах по завершенні військової служби	0,059
10	6,14	Участь у виконанні СБЗ дає пільги у кредитуванні придбання житла (спеціальні програми для учасників бойових дій, в яких частину витрат компенсує держава). Під час виконання СБЗ я не дозволяю ігнорувати людину у формі (чинити опір чи не виконувати вимоги)	0,054

Провідні інституціональні мотиви військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах

Місце	Номер мотиву	Мотив	Величина рангу
1	19	Вважаю, що головне завдання будь-якого чоловіка – захистити родину та країну зі зброєю в руках	0,095
2	16	Участь у СБД для мене – це можливість захистити свою Батьківщину, її гідність та суверенітет	0,090
3	20	Не можу дозволити ворогу розкрадати мою країну, хазайнувати на наших землях	0,086
4	1	Участь у виконанні СБЗ дає можливість практичного застосування своїх набутих професійних знань, навичок з метою їх диференціації	0,081
5	2	Участь у виконанні СБЗ дозволяє бачити конкретний взаємозв'язок між зусиллями та результатом дій	0,071
6	3	Вважаю, що участь у СБД, як ніщо інше у військовій службі, дозволяє мені професійно самореалізуватися	0,073
7	8	Участь у СБД дозволяє максимально повно розкритися (проявитися) моїм якостям, сприяє фізичному розвитку та вихованню впевненості у собі	0,067
8	5	Участь у виконанні СБЗ дає можливість практичного набуття досвіду діяльності в екстремальних умовах	0,062
9	4	Участь у СБД дозволяє розвинути вольові якості, витривалість, фізичну силу, що дає змогу почуватися впевнено, досягати успіху	0,057
10	18	Участь у СБД для мене – можливість постійно доводити, що українські бійці є здатними протистояти будь-якому ворогу	0,052

Висновки

1. Мотивація військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах – це структурована і впорядкована сукупність провідних мотивів, яка дозволяє мобілізувати і спрямувати психологічні ресурси особистості на ризиконебезпечну діяльність, нейтралізувати вплив екстремальних умов на особистість військовослужбовця для якісного виконання СБЗ.

2. Доведено, що основними видами мотивації військовослужбовців НГУ до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах є інституціональна та прагматична мотивації.

3. Провідними інституціональними мотивами визначено мотиви патріотизму: захисту Батьківщини; суверенітету та незалежності; рідної землі; причетності до бійців, здатних протистояти будь-якому ворогові. Професійна самоактуалізація представлена провідними мотивами: практичної реалізації професіоналізму та професійної диференціації; взаємозв'язку зусиль та результатів діяльності; набуття досвіду діяльності в екстремальних умовах. Особистісна самоактуалізація реалізується через провідні мотиви індивідуально-

психологічного, фізичного та вольового розвитку особистості військовослужбовця, впевненості у собі та успішності у діяльності.

4. Визначено, що серед прагматичної мотивації провідними (найбільш значущими) є матеріальні мотиви: регулярне отримання грошового забезпечення та надбавок до нього; отримання житла та земельної ділянки; пільгових кредитів на придбання житла. Провідними соціально-побутовими мотивами є: пільговість навчання дітей учасників ООС; високий рівень пенсійного забезпечення; наявність безоплатного медичного обслуговування та державного страхування. Провідними мотивами підвищення соціального статусу визначені: прагнення до пошани з боку оточуючих; можливість набуття специфічного досвіду з метою подальшого працевлаштування; прагнення стверджувати статус військової людини.

Напрямок подальших досліджень буде встановлення критеріїв та показників мотивації військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах.

Перелік джерел посилання

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 р. № 876-VII // *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 594 (зі змінами, внесеними згідно із Законом від 24.12.2015 р. № 920-VIII).

2. Психологія екстремальної діяльності: навч. посіб. / І. І. Приходько та ін.; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків: НАНГУ, 2016. 571 с.

3. Ковальчук О. П. Особливості прояву спонукальної складової професійної діяльності військовослужбовців, які беруть участь в антитерористичній операції. *Проблеми сучасної психології*: зб. наук. пр. / Кам'янець-Подільськ. нац. ун-т, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. 2016. Вип. 32. С. 196–205.

4. Приходько І. І. Особливості мотиваційно-вольового компонента психологічної безпеки особистості у військовослужбовців з різним соціально-професійним статусом. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 6 (43). С. 345–350.

5. Психологічна готовність військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності поза межами пункту постійної дислокації: монографія / О. С. Колесніченко та ін. Харків: НАНГУ, 2016. 314 с.

6. Психологічна готовність до ризику військовослужбовців Національної гвардії України: монографія / О. С. Колесніченко та ін. Харків: НАНГУ, 2017. 308 с.

7. Кравченко К. О., Тімченко О. В., Ширококов Ю. М. Соціально-психологічні детермінанти виникнення бойового стресу у військовослужбовців – учасників антитерористичної операції: монографія. Харків: НУЦЗУ; ФОП Мезіна В.В., 2017. 186 с.

8. Bury P. Recruitment and Retention in British Army Reserve Logistics Units. *Armed Forces & Society*. 2017. (4). P. 608–631.

9. Griffith J. Institutional motives for serving in the US Army National Guard: Implications for recruitment, retention, and readiness. *Armed Forces & Society*. 2008. 34. P. 230–258.

10. Johansen R. B., Laberg J. C., Martinussen M. Military Identity as Predictor of Perceived Military Competence and Skills. *Armed Forces & Society*. 2014. 40(3). P. 521–543.

11. Woodruff T. D. Who Should the Military Recruit? The Effects of Institutional, Occupational, and Self-Enhancement Enlistment Motives on Soldier Identification and Behavior. *Armed Forces & Society*. 2017. 43 (4). P. 579–607.

12. Prykhodko I. I. Features of the Motivation of Specialists for the Professional Activity in Special Conditions International. *Journal of Education and Science*. 2018. 1(3-4). 35. <https://doi.org/10.26697/ijes.2018.3-4.24>. (дата звернення: 20.09.2019)

13. Servicemen's Motivation in the National Guard of Ukraine: Transformation after the "Revolution of Dignity" / I. Prykhodko et al. *The Journal of Slavic Military Studies*. 2019. 32 (3). P. 347–366.

<https://doi.org/10.1080/13518046.2019.1645930> (дата звернення: 20.09.2019).

14. Оценка значимости факторов методом априорного ранжирования. URL : <http://web.snauka.ru/issues/2014/04/33181> (дата обращения: 20.09.2019).

15. Априорное ранжирование. URL : http://www.novsu.ru/npe/files/um/1128/umk/OUP_ATP/Glava_03/Glava_3_3.htm. (дата обращения: 20.09.2019).

Стаття надійшла до редакції 25.09.2019 р.

УДК 355.45:623.765.(043.3)

А. П. Каплюченко, И. И. Приходько

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВЕДУЩИХ МОТИВОВ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ К СЛУЖЕБНО-БОЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ЭКСТРЕМАЛЬНЫХ УСЛОВИЯХ

С использованием методов экспертной оценки проведено ранжирование мотивов военнослужащих Национальной гвардии Украины к служебно-боевой деятельности в экстремальных условиях. Осуществлена оценка их значимости с помощью способа априорного ранжирования и

определены ведущие (институциональные и прагматические) мотивы военнослужащих Национальной гвардии Украины к служебно-боевой деятельности в экстремальных условиях.

Ключевые слова: Национальная гвардия Украины, мотивация, априорное ранжирование, экспертная оценка, служебно-боевая деятельность, экстремальные условия.

UDC 355.45:623.765.(043.3)

О. Каплушенко, І. Приходько

**DETERMINATION OF THE KEY MOTIVES OF THE MILITARY PERSONNEL
OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE FOR MILITARY SERVICE
UNDER EXTREME CONDITIONS**

The article presents the results of determining the key motives of the military personnel of the National Guard of Ukraine for military service under extreme conditions.

The key motives of military personnel for execution of service-combat tasks under extreme conditions are considered.

Foreign researchers distinguish two main types of motivation for joining military service - institutional and pragmatic, and consider motivation as an indispensable condition for successful combat activity. Motivation of servicemen is a complex system in which organically pragmatic and institutional approaches are combined. The pragmatic component allows meeting the basic amount of organic needs of servicemen and intensifying the needs of higher levels under the conditions of military-professional activities, that is, realizing the institutional component. An increase in the institutional motivation of servicemen under modern conditions is possible only if it is properly pragmatically reinforced. Motivation of military-professional activity is a special type of processes regulating the military activity of servicemen. Motivation of servicemen for execution of service-combat tasks under extreme conditions is a complex hierarchical system of mental entities of an individual, which activates under extreme conditions, creates the corresponding states of the psyche of a serviceman, stimulates and regulates his behavior and activity.

Using the methods of expert appraisal, the motives of the military personnel of the National Guard of Ukraine for military service under extreme conditions were ranked. The significance of these motives was assessed.

The key motives according to the motivation of the servicemen of the National Guard of Ukraine are the 20 motives – 10 pragmatic and 10 institutional motives. The direction of further work is to develop indicators and criteria for evaluation of motivation of NGU servicemen for execution of service-combat tasks under extreme conditions.

Keywords: National Guard of Ukraine, motivation, ranking, expert appraisal, military service, extreme conditions.

Каплушенко Олександр Петрович – ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0001-7992-5169>

Приходько Ігор Іванович – доктор психологічних наук, професор, начальник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-4484-9781>